

UDK: 343.85:343.77

351.823.1

doi: 10.5937/crimen2003299U

PREGLEDNI ČLANAK

PRIMLJEN / PRIHVAĆEN: 17.05.2020. / 23.11.2020.

Sergej Uljanov*

Fakultet za poslovne studije i pravo,
Univerzitet „Union – Nikola Tesla“, Beograd

SUZBIJANJE PREKOMERNOG RIBOLOVA

Apstrakt: Kontroverza ekološkog kriminaliteta i njegovih pojava oblika potakla je autora da u radu svoju pažnju usmeri na problem prekomernog ribolova, koji u svojoj složenoj fenomenološkoj strukturi predstavlja odraz kompleksnosti ekoloških kriminalnih aktivnosti. Protivrečnost opšte zastupljenosti ekološkog kriminaliteta, njegova drastičnost i „podrazumevana nevidljivost“ čine okosnicu ovog rada, koju autor ilustruje analizom kriminalne pretnje prekomernog ribolova. U metodološkom smislu, posle opšteg uvodnog osvrta na osetljivost odnosa savremene civilizacije sa prirodom, autor nas upoznaje sa devastirajućim mozaikom ekološkog kriminaliteta i njegovim težišnim segmentima, te odnosima koje ima sa drugim vidovima kriminalnih radnji. Potom se fokus rada sa ekološkog kriminaliteta premešta na prekomerni ribolov, kao na jednu od gotovo svakodnevnih i najfrekventnijih kriminalnih aktivnosti i faktor pustošenja ribljev fonda sa nesagledivim posledicama po prirodu i čoveka. Uz određivanje pojma prekomernog ribolova, autor navodi i tipologiju kriminalnih aktivnosti koje čine njegovu fenomenološku celinu. Poseban deo rada, autor posvećuje specifičnim vezama koje postoje između *modi operandi* prekomernog ribolova i čitave lepeze raznovrsnih ilegalnih delovanja. Upravo ovaj deo rada autor plasira kao potvrdu svoje tvrdnje da ukoliko se širi pojam nalazi u relaciji sa drugim određenim pojmovima, tada se nužno i uži pojam iz istog fenomenološkog miljea nalazi u odnosima sa tim istim pojmovima. U zaključnom delu rada, autor upozorava na posledice prekomernog ribolova i iznosi neke od mogućnosti borbe protiv ovog vida ekološkog kriminaliteta.

Ključne reči: prekomerni ribolov, nezakoniti ribolov, neprijavljeni ribolov, neregulisani ribolov, kriminalna mreža.

UVOD

U težnji da enormnim eksploatacijom svetskih resursa kontroliše sve ubrzani točak civilizacije, čovek ne obraća pažnju na prekomernu brzinu progresa zbog kojeg pustoši prirodu i njena bogatstva. Cena napretka neumoljivo upravlja vozilom savremenog načina života prema zidu kraha ekološke ravnoteže, kojim se

* docent, sergej.uljanov@fpp.edu.rs

završava slepa ulica ljudskog nepoštovanja sopstvenog životnog okruženja. Naša predstava o nedozvoljenom ponašanju i kriminalnim aktivnostima preokupirana je stereotipnim porukama senzacionalističkog medijskog pristupa, u kome suvereno vladaju slike nasilnih delikata i spektakularnih policijskih potera za njihovim izvršiocima. Ali, sveprisutni, stalni, sve intenzivniji i sve bogatiji načinima svog izvršenja, ekološki kriminalitet ostaje van fokusa javnosti, što ga čini prividno minornim i medijski gotovo neprimetnim u poređenju sa stepenom svoje opasnosti po živi svet i posledicama kojima ugrožava budućnost naše planete. Da li je ukradeni skupoceni ručni sat iz zlatare u Švajcarskoj vredniji od posećenih amazonskih šuma, bezmalo uništenog ribljeg fonda u vodama južnog Atlantika i Gvinejskom zalivu, neplanskog iscrpljivanja podmorja izvlačenjem minerala u Indijskom okeanu? Da li je ostvarivanje profita dovoljan razlog za istrebljivanje čitavih životinjskih vrsta u Africi i Aziji zbog pukog lovačkog zadovoljstva, prodaje slonovače ili delova tela nosoroga?

Nesumnjivo, ekološki kriminalitet je izvor sve veće i razarajuće opasnosti koja destabilizuje ukupnost svetskog ekosistema.¹ Njegovi izvršioци rapidno umanjuju kvalitet životne sredine, ubrzavaju gubitak biološke raznolikosti i nesvrishodno troše prirodne resurse, čime izazivaju brojne destruktivne posledice po biljni i životinjski svet, klimu i sledstveno život i zdravlje čoveka.² Krijumčarima su sve više na meti otpad, hemikalije, supstance koje oštećuju ozonski omotač, nezakonito izlovljeni morski plodovi, drvo i drugi šumske proizvodi, ugalj, minerali, zlato i dijamanti.³ Način na koji se ribarski ulov priprema, prodaje i isporučuje potrošačima značajno se promenio u smislu vremenskog ubrzanja i globalne dostupnosti, a morski proizvodi transportuju se preko više državnih granica i po nekoliko puta pre dopremanja do prodajnih mesta.⁴

Neki autori smatraju da „prokletstvo resursa“ paradoksalno pogađa nerazvijene zemlje koje obiluju prirodnim bogatstvima i da je potencijal resursa obrnuto proporcionalan ekonomskom rastu i napretku građana, ali zato srazmeran stepenu socijalne nejednakosti i siromaštva.⁵ „Prokletstvo resursa“ dovodi do „kriminalnog prokletstva“ jer prisustvo resursa inicira njihovu bespoštednu eksploataciju, a time i čitav niz pratećih kriminalnih aktivnosti.⁶

1 *Strategic Report: Environment, Peace and Security – A Convergence of Threats /2016/*: Nairobi, INTERPOL-UNEP, December, p. 61.

2 *Strategic Report: Environment, Peace and Security – A Convergence of Threats: ibid.*, p. 61.

3 C. Nelleman, R. Henriksen, A. Kreilhuber, D. Stewart, M. Kotsovou, P. Raxter, E. Mrema, S. Barrat /2016/: *The Rise of Environmental Crime – A Growing Threat To Natural Resources Peace, Development And Security*, A UNEP-INTERPOL Rapid Response Assessment. United Nations Environment Programme and RHIPTO Rapid Response–Norwegian Center for Global Analyses, Nairobi, UNEP, p. 4.

4 M. Burgener /2016/: *Illegal fishing, Another Form of Wildlife Crime*, *WCO news*, № 80, June, p. 26.

5 T. Boekhout van Solinge /2014/: *The Illegal Exploitation of Natural Resources*, *The Oxford Handbook of Organized Crime*, pp. 500–501. Isto kod: J. D. Sachs, A. M. Warner /2001/: *The Curse of Natural Resources*, *European Economic Review*, 45, pp. 827–38. i I. Kolstad, T. Søreide /2009/: *Corruption in Natural Resource Management: Implications for Policy Makers*, *Resources Policy*, 34, pp. 214–26.

6 T. Boekhout van Solinge: *ibid.*, p. 501.

Uticaoj ekološkog kriminaliteta izašao je iz opsega uobičajenih kriminalnih aktivnosti povećavajući krhkost ekološke stabilnosti naše planete. Budućim generacijama se, bez presedana, oduzimaju kvalitet zdravlja i života u uslovima lišenim mogućnosti regularne zarade.⁷ Suštinska opasnost ekološkog kriminaliteta je u izazivanju još većeg siromaštva u delovima sveta koji su već pogođeni odsustvom životnog standarda, što neminovno dovodi do eskaliranja sukoba i širenja kriznih žarišta. U krajnjoj instanci, ekološki kriminalitet potkopava ekonomske temelje čitavih država, ometa regionalni razvoj i doprinosi narušavanju globalne stabilnosti u međunarodnim finansijskim tokovima.

Procenjuje se da ekološki kriminalitet spada u vodeću grupu najopasnijih oblika kriminalnih aktivnosti, kao što su: krijumčarenje ljudi, trgovina ljudima, visokotehnoški kriminalitet, ilegalna trgovina i krijumčarenje opojne droge, prevare putem falsifikovanih dokumenata, ilegalna trgovina i krijumčarenje oružja, imovinski delikti organizovanih kriminalnih grupa, utaja poreza, kršenje carinskih propisa, pranje novca i vođenje ilegalnih finansijskih tokova.⁸ U poslednje vreme, ističe se i povezanost ekološkog kriminaliteta sa naoružanim kriminalnim grupama i terorističkim pokretima, kojima služi kao izvor za finansiranje.⁹ Prema nekim shvatanjima, korupcija je primarni razlog zašto zemlje bogate resursima imaju slabe i ranjive ekonomske sisteme.¹⁰

U narednim redovima upoznaćemo se sa potencijalom opasnosti ekološkog kriminaliteta analiziranjem fenomena prekomernog ribolova, kao tipičnog ekološkog delikta i njegovih pojava oblika i veza sa drugim vrstama kriminalnih aktivnosti.

1. MOZAIK EKOLOŠKOG KRIMINALITETA

Prirodna bogatstva predstavljaju konstantnu metu kriminalnih pretnji. Biodiverzitet podrazumeva čitavu lepezu resursa, kao izvor višestrukih mogućnosti zarade kroz eksploataciju, transport, trgovinu, ali i logistiku za ulaganje u druge vrste kriminalnih aktivnosti i finansiranje organizovanih kriminalnih grupa i terorističkih pokreta. Uništavanje životne sredine, nestanak biljnih i životinjskih vrsta, iscrpljivanje prirode, nebezbedna distribucija opasnih materija i neplansko odlaganje otpada, pored narušavanja ekološke ravnoteže na Zemlji, dovode do rušenja ekonomske stabilnosti, mira i sigurnosti na lokalnom, regionalnom i svetskom nivou. Očigledno da navedeni oblici nedozvoljenih radnji potiču iz istog kriminalnog miljea i da su vrste manifestovanja jednog opštijeg fenomena, koji ćemo odrediti kao ekološki kriminalitet.

Kako sagledati okvire ovog pojma? Prema nekim shvatanjima ekološki kriminalitet je opšti pojam koji obuhvata svaku nedozvoljenu aktivnost, preduzetu zbog sticanja materijalne dobiti, kojom se nanosi šteta ekosistemu, uništava kvalitet životne sredine, gubi biološka raznolikost ili prekomerno crpu prirodni resursi.¹¹ Volumen

7 C. Nelleman et al.: *op.cit.*, p. 4.

8 *Europol in brief 2018, Public Information /2019/*, The Hague, Europol, p. 17.

9 C. Nelleman et al.: *op.cit.*, p. 4.

10 T. Boekhout van Solinge: *op.cit.*, p. 501. Isto kod: I. Kolstad, T. Søreide: *op.cit.*, p. 214.

11 *Environmental Security Strategic Plan 2017–2020 /2017/*, Lyon, INTERPOL, p. 8.

ovog pojma može se definisati u odnosu na njegov uticaj na prirodu, koji se ogleda u aktivnom odnosu prema: povećanju stepena zagađenosti, degradiranju životnog okruženja biljnih i životinjskih vrsta, smanjenju potencijala biodiverziteta i remećenju ekološkog balansa.¹² Ekološki kriminalitet određuje se kao oblik transnacionalnog organizovanog kriminalnog delovanja zbog svog međunarodnog značaja i *modi operandi* svojih brojnih pojava oblika uslovljenih podelom uloga u organizovanoj kriminalnoj grupi.¹³ Razmatran kao transnacionalna organizovana kriminalna aktivnost, ekološki kriminalitet uzrokovao je godišnji ilegalni profit u rasponu od 70 do 213 milijardi američkih dolara.¹⁴ Nešto drugačiji pristup odnosu ekološkog kriminaliteta sa transnacionalnim organizovanim kriminalitetom daje viđenje ekološkog kriminaliteta kao pojma koji podrazumeva ilegalne radnje, uključujući teška krivična dela i transnacionalni organizovani kriminalitet, usmerene protiv životne sredine i izvršene od strane pojedinaca, grupa ili pravnih lica u svrhu eksploatacije, uništavanja, trgovine ili krađe nacionalnih resursa.¹⁵ Posredno, ekološki kriminalitet definiše se posredstvom nužnog postojanja sledećih faktora: ilegalnog lanca snabdevanja, trendova međunarodnog krijumčarenja, vezama sa drugim vrstama najopasnijih oblika kriminalnih aktivnosti, te zloupotrebom društvenih, sistemskih i pravnih slabosti.¹⁶ U odnosu na kriterijum postojanja i vrste izazvane nedozvoljene posledice, ekološki kriminalitet determiniše se i kao ukupnost kriminalnih radnji koje ugrožavaju ekosisteme i životnu sredinu uzrokujući: bolesti, devastiranje prirode, nepovratne klimatske promene, zagađivanje lanca ishrane, pogoršanje životnog standarda i smrt ljudi.¹⁷

Opređeljeni za analiziranje fenomenološkog miljea ekološkog kriminaliteta, kao smernice za upoznavanje njegovog pojmovnog mozaika, razmotrićemo postojanje brojnih „lica“ ovog kriminalnog delovanja protiv prirode i čoveka. Kriminalni potencijal ekološkog kriminaliteta prevazišao je opšte okvire ugrožavanja biljnih i životinjskih vrsta i u svoju pojmovnu strukturu *in concreto* uvrstio nedozvoljenu seču i krijumčarenje stabala, prekomerni lov ribe i ilegalnu eksploataciju morskih plodova, nedozvoljeno iskopavanje i ilegalni promet dragocenih metala, kao i nezakonitu trgovinu i odlaganje opasnog otpada.¹⁸ Pustošenje šuma, uništavanje ribljeg fonda, otvaranje ilegalnih rudnika zlata i dijamanta, krijumčarenje opasnih materija i njihovo nezakonito skladištenje, čine prepoznatljive obrise fenomena ekološkog kriminaliteta, baš kao i štetne emisije supstanci i gasova¹⁹ koji oštećuju ozon-

12 <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/environmental-crime>, 16.decembar 2019.

13 P. Bondaroff, N. Teale, T. Reitano, W. van der Werf /2015/: *The Illegal Fishing and Organized Crime Nexus: Illegal Fishing as Transnational Organized Crime*, Geneva, The Global Initiative Against Transnational Organized Crime and The Black Fish, p. 37.

14 P. Bondaroff et al.: *ibid.*, p. 39.

15 C. Nelleman et al.: *op.cit.*, p. 4.

16 *Strategic Report: Environment, Peace and Security – A Convergence of Threats*, *op.cit.*, p. 8.

17 <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/environmental-crime>, 16.decembar 2019.

18 *Strategic Report: Environment, Peace and Security – A Convergence of Threats*, *op.cit.*, p. 5.

19 Reč je o supstancama koje sadrže hemijske elemente hlor, fluor, brom, vodonik i ugljenik, te gasovima freon (koristi se u kozmetičkoj industriji) i halon (koristi se u rashladnim uređajima i sredstvima za gašenje požara).

ski omotač.²⁰ Tipologija ekoloških delikata može se zasnivati i na nekim ključnim parametrima. Ako u obzir uzmemo ilegalni promet, kao takav parametar, ekološke kriminalne aktivnosti mogu se klasifikovati kao nedozvoljena trgovina životinjskim vrstama, prekomerno izlovljenom ribom, drvnom građom, supstancama štetnim za ozonski omotač i opasnim otpadom.²¹ Neki autori, u pojmovno polje ekološkog kriminaliteta, uz odlaganje otrovnog otpada, nedozvoljeni ribolov i prekomernu seču šume, plasiraju i zagađenje prirodnih resursa (vazduha, vode i zemljišta) u opštem smislu.²² Drugi, pak, naglašavaju krijumčarenje kao opredeljujući faktor prepoznavanja ekološkog delikta, koji ilegalnoj trgovini biljnih i životinjskih vrsta, drveta, te supstanci štetnih po ozonski omotač, daje prefiks ekološkog kriminaliteta.²³ Poseban akcenat daje se ilegalnom uvozu otpada, kao posebnoj vrsti ekološke kriminalne aktivnosti.²⁴ Svoje mesto u miljeu ekološkog kriminaliteta, pronašli su i njegovi sledeći pojavni oblici: odlaganje elektronskog otpada, ilegalni promet grafitom i krijumčarenje drvenog uglja.²⁵ Ilegalna eksploatacija naftnih izvora i krađa nafte, takođe, spadaju u ekološke delikte jer uzrokuju zagađenje prirode u velikom stepenu.²⁶

Postojanje veze sa drugim vrstama delikata, kako smatramo, zasniva se na činjenici da su baš te vrste kriminalnih aktivnosti primarni pokretači ilegalnog delovanja iz oblasti ekološkog kriminaliteta. Kao pokretače ekološkog kriminaliteta *ad prima* navodimo korupciju na lokalnom i nacionalnom planu, te državni i međunarodni privredni kriminalitet koji, u odsustvu efektivnog normativnog sistema i uz pasivnost organa za primenu zakona, pogoduju razvoju organizovanih kriminalnih grupa, umnožavanju kriminalnih čvorišta, širenju kriminalnih tržišta i rastu ilegalnog profita.²⁷ S obzirom na strukturalnu i pojavnu povezanost sa deliktima iz polja organizovanog kriminaliteta, ne potirući svoju pojmovnu samostalnost, ekološki kriminalitet dovodi se u vezu sa: krađom, prevarom, poreskom utajom, sistematskim nasiljem u prinudnoj radnoj eksploataciji i krvnim deliktima.²⁸ Prema jednom istraživanju Međunarodne organizacije kriminalističke policije – INTERPOL, nacionalne policijske službe 33 države članice dostavile su podatke Generalnom sekretarijatu INTERPOL-a o zastupljenosti ekološkog kriminaliteta, na osnovu čega je zaključeno da se ekološki delikti nedvosmisleno dovode u vezu sa sledećim kriminalnim aktivnostima: terorizmom, trgovinom ljudima, ilegalnim prometom oružja,

20 C. Nelleman et al.: *op.cit.*, p. 4.

21 D. Brack, G. Hayman /2002/: *International Environmental Crime: The Nature and Control of Environmental Black Markets*, London, The Royal Institute of International Affairs, Sustainable Development Programme, p. 3.

22 R. White /2008/: Environmental Crime and Harm Prevention, *Trends & Issues in Crime and Criminal Justice*, June, No. 360, pp. 1–2.

23 D. Brack /2004/: The Growth and Control of International Environmental Crime, *Environmental Health Perspectives*, Volume 112, Number 2, February, p. 80.

24 C. W. Schmidt, Environmental Crimes /2004/: Profiting at the Earth's Expense, *Environmental Health Perspectives*, Volume 112, Number 2, February, p. 97.

25 *Environmental Crime and Its Convergence with Other Serious Crimes*, Environmental Security /2015/, Lyon, INTERPOL, p. 5, 9.

26 *World Atlas of Illicit Flows* /2018/: Paris, INTERPOL-RHIPTO, p. 17.

27 *Strategic Report: Environment, Peace and Security – A Convergence of Threats*, *op.cit.*, p. 5.

28 P. Bondaroff et al.: *op.cit.*, p. 37.

nedozvoljenom distribucijom opojne droge, krijumčarenjem falsifikovih proizvoda radi nedozvoljene prodaje, zloupotrebom fosilnih goriva i supstanci koje zagađuju životnu sredinu, visokotehnoškim kriminalitetom, korupcijom, nasiljem, iznuđom, finansijskim kriminalitetom i pranjem novca.²⁹

Zaključujemo da je široka lepeza kriminalnih aktivnosti koje se dovode u neposrednu i posrednu vezu sa ekološkim kriminalitetom i njegovim *modi operandi*, što jasno ukazuje na kompleksnost ovog fenomena i izrazitu brojnost i raznovrsnost njegovih formi. U daljem radu, posvetićemo se problemu prekomernog ribolova, kao jednog od drastičnih primera opasnosti ekološkog kriminaliteta, koji u sebi obuhvata čitav spektar ilegalnih radnji *per se*. One se mogu činiti zasebno ili koordinirano, na organizovan način i uz jaku povezanost sa drugim kriminalnim oblicima delovanja, kako unutar tako i van opsega pojmovnog okvira ekološkog kriminaliteta.

2. FENOMEN PREKOMERNOG RIBOLOVA

Da je stanje sa održivošću svetskog ribljev fonda više nego zabrinjavajuće, a sa njegovom obnovljivošću alarmantno, govore podaci agencije Ujedinjenih nacija za ishranu i poljoprivredu (FAO) još iz 2013. godine, prema kojima je gotovo 90% ovog prirodnog resursa mora eksploatisano u potpunosti ili preko mere, od čega je 31,4% prelovljeno bez mogućeg obnavljanja, 58,1% potpuno iscrpljeno i na granici održivosti sa umanjenim potencijalom obnavljanja, dok je tek 10,5% eksploatisano uz mogućnost obnavljanja.³⁰ Različiti oblici nezakonitih aktivnosti koje se vrše u sektoru ribolova, doprinose ovako dramatičnom iskorišćavanju ribljev resursa. Ukupnost ovih delikata ispunjava fenomenološki volumen pojma prekomernog ribolova, koji unekoliko služi kao krovni pojam za sve ilegalne radnje prisutne od ribarenja i obrade ulova, preko transporta i organizovanja lanca snabdevanja, do prevare u ponudi i obmanjivanja potrošača, kao krajnjih korisnika. U svakom slučaju, reč je o duboko ukorenjenim kriminalnim aktivnostima, zbirno manifestovanim u vidu prekomernog ribolova, koje generišu ucene, podmićivanje i organizovani kriminalitet u ribolovnom sektoru privrede.³¹ Pored navedenih, primetne su i druge kriminalne aktivnosti koje prate prekomerni ribolov, kao što su kršenje carinskih propisa, poreska utaja, prinudni rad i prevare pri merenju hrane.³² Prekomerni ribolov izraz je težnje izvršilaca čitave ove grupe krivičnih dela da uvećaju protipravnu imovinsku korist od ulova ribe i globalnih trgovinskih tokova morskih proizvoda, pogotovo morskih vrsta zaštićenih nacionalnim i međunarodnim normama.

29 *Environmental Crime and Its Convergence with Other Serious Crimes, Environmental Security: op.cit.*, p. 4.

30 *The State of World Fisheries and Aquaculture: Contributing to Food Security and Nutrition for All /2016/, Rome, UN Food and Agriculture Organization (FAO)*, p. 6.

31 *International Law Enforcement Cooperation in the Fisheries Sector: A Guide for Law Enforcement Practitioners /2018/*: Lyon, INTEPROL, February, p. 5.

32 *International Law Enforcement Cooperation in the Fisheries Sector: A Guide for Law Enforcement Practitioners: ibid.*, p. 5.

Strukturu pojma prekomernog ribolova čine tri osnovna pojavna oblika ovog ekološkog delikta, koji su u odnosu na njega pojmovi užeg obima. Nezakoniti ribolov, neprijavljeni ribolov i neregulirani ribolov, tri su ključne pretpostavke postojanja prekomernog ribolova. Nezakoniti ribolov je ukupnost ribolovnih aktivnosti kojima se krše nacionalni propisi ili nepoštuju međunarodne obaveze. Može se ispoljiti i kao nedozvoljeno ribarenje u domaćim vodama u ekskluzivnoj ekonomskoj zoni.³³ Ukoliko ribolov nije prijavljen, obavlja se uz falsifikovanu dozvolu ili je dozvola pribavljena putem falsifikovanih dokumenata, radi se o neprijavljenom ribolovu.³⁴ Naposletku, neregulirani ribolov obavlja se plovilom pod zastavom države kojoj ne pripada odnosno uz dokumente ribarske organizacije u čijem sastavu flote se ne nalazi ili se vrši van propisane zone, čime se krše međunarodne norme koje štite morske vrste i resurse.³⁵

Prekomerni ribolov i njegove postojeće forme mogu biti predmet krivičnog ili prekršajnog gonjenja, često i oba. Plovilo kojim se ribari, nalazi se pod jurisdikcijom države pod čijom zastavom plovi, države pored čijih obala ribari ili države u čijoj je luci, shodno poziciji na kojoj se ribolov vrši odnosno gde se pristanište nalazi. U globalnom mehanizmu industrijskog ribolova, aktivnosti kriminalnih grupa su pod lupom višestrukih nadležnosti nekoliko država. Na neki način, model ilegalnog poslovanja kriminalnih grupa kopira tržišno ponašanje legalnog međunarodnog trgovinskog subjekta, što podrazumeva vršenje kriminalnih aktivnosti u više država, kao što su države uvoza i izvoza, domicilne države članova kriminalne grupe, članova posade i ribarskih privatnih firmi, te države zastupničkih kompanija preko kojih se ulov distribuira na tržište. Zbog svega, prekomerni ribolov može biti izvor kriminalne pretnje *per se*, ali i indikator postojanja transnacionalnog organizovanog kriminaliteta čiji delikti mogu da se nađu pod jurisdikcijom bilo koje od država u lancu aktivnosti pojavnih oblika prekomernog ribolova.³⁶ U finalu, krunu problema organa za primenu zakona predstavlja normativna propustljivost tržišta, na kome distributeri prekomerno izlovljenih morskih resursa imaju mogućnost da mešaju legalan i nezakonit ulov ribe i drugih morskih vrsta zloupotrebljavajući svoje zakonom omogućene trgovinske pozicije da snabdeju tržište proizvodima prekomernog ribolova.³⁷

Nemoguće je zamisliti složenost kriminalne pretnje prekomernog ribolova bez uvažavanja činjenice da je u klupku kriminalnih aktivnosti, koje su težišni segmenti ovog fenomena, nužno prisutan veliki broj izvršilaca ilegalnih radnji. Da bi prekomerno izlovljena riba bila plasirana na tržište i dostupna potrošačima, svoje neophodne uloge u lancu prekomernog ribolova imaju zapovednici i posade ribolovnih plovila, vlasnici plovila, vlasnici i odgovorna lica u ribolovačkim udruženjima i kompanijama, vlasnici i odgovorna lica u posredničkim poslovnim i špediterskim

33 *World Atlas of Illicit Flows: op.cit.*, p. 75.

34 S. Bricknell /2010/: *Environmental Crime in Australia*, Canberra, Australian Institute of Criminology, p. 66.

35 *World Atlas of Illicit Flows: op.cit.*, p. 75.

36 *Global Fisheries Enforcement /2018/*: Lyon, INTERPOL, p. 5.

37 M. Beke, R. Blomeyer /2014/: *Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: Sanctions in the EU*, Brussels, European Parliament, p. 21.

firmama, osobe za kontakt na tržištu, vlasnici maloprodajnih trgovinskih radnji, vlasnici i odgovorna lica u veleprodajnim trgovinskim firmama, ali i potrošači, premda bez kriminalne namere i nesvesni da aktivno učestvuju u lancu prekomernog ribolova. Pa tako, potrošači utiču na rast potražnje pokrećući sve veći zamajac prekomernog ribolova, koji sve intenzivnije iscrpljuje riblji fond.³⁸ Kada je ilegalni ulov obrađen i nađe se u sistemu distribucije, a pre svega kada je plasiran na tržište, teško je razlikovati ga od proizvoda legalnog ribolova.³⁹ Proizvođači i vlasnici maloprodajnih ili veleprodajnih trgovinskih radnji su, svakako, upoznati sa nezakonitim poreklom proizvoda jer im omogućuje direktnu zaradu. Potrebno je praviti razliku između plovila angažovanih u industrijskom ribolovu od plovnih jedinica ribarskih domaćinstava zbog odgovornosti, koju u prvom slučaju za prekomerni ribolov ima vlasnik ribolovačke flote, a u drugom individualni vlasnik ribarskog plovila, uz moguću odgovornost članova posade u izvesnom smislu.

Brojne kriminalne radnje, koje zbirno ulaze u fenomenološko polje prekomernog ribolova, odraz su povezanih postupanja nalik karikama u lancu njegove realizacije. U daljem radu sledi upoznavanje sa redosledom i značajem ovih ilegalnih radnji.

3. POJAVNI OBLICI PREKOMERNOG RIBOLOVA

Geografske determinante prekomernog ribolova tangiraju centralni Atlantik, vode Kariba, Srednje i Južne Amerike, Zapadne Afrike, Jugoistočne Azije i Južnog okeana.⁴⁰ Samo u širem području Gvinejskog zaliva i na zapadnom obodu afričkog kontinenta realizuje se nedozvoljeni ulov ribe u rasponu od jedne trećine do jedne polovine ukupnog prekomernog ribolova izvršenog u svetu i ostvaruje godišnji ilegalni profit u visini od 2,3 milijarde evra.⁴¹ Oštrina kriminalne pretnje prekomernog ribolova dolazi do punog izražaja u svetlu podatka da visina finansijske štete koju nanosi, u svim svojim pojavnim oblicima, svetskoj proizvodnji ribe dostiže od 10 do 23,5 milijarde američkih dolara i čini između 10% i 22% prihoda koji bi bili ostvareni u legalnom ribolovu u celom svetu.⁴² Sagledaćemo vrste *modi operandi* prekomernog ribolova u skladu sa fazama njegovog odvijanja, kako bismo u potpunosti obuhvatili radijus opasnosti njegove kriminalne pretnje.

U prvoj fazi odvijanja prekomernog ribolova ilegalne radnje vezuju se za aktivnosti plovila i mogu biti sledeće:

- ribarenje bez važeće dozvole, izdate u državi pod čijom zastavom je plovilo odnosno u državi u čijim vodama se ribari;
- neispunjavanje obaveze vođenja evidencije o ulovu;
- ribarenje bez dozvole u ekskluzivnoj ekonomskoj zoni u međunarodnim vodama;

38 Ovdje se pored ribe (najčešće bakalari, tune i sabljarke) misli i na rakove (jastoge, škampe, kozice i krabe), hobotnice, lignje, sipe, kornjače, morske konjiče, ajkule, školjke (ostrige i dagnje).

39 M. Beke, R. Blomeyer: *ibid.*, p. 21.

40 *World Atlas of Illicit Flows: op.cit.*, p. 73.

41 *World Atlas of Illicit Flows: ibid.*, p. 73.

42 *World Atlas of Illicit Flows: ibid.*, p. 75.

- ribarenje u vodama po isteku ribolovne sezone;
- ribarenje u vodama u kojima je riblji fond pod zaštitom zbog čega je ribolov zabranjen;
- upotrebljavanje zabranjene ili neodobrene ribarske opreme;
- falsifikovanje ili prikriivanje oznaka, identiteta ili registracije;
- prikriivanje uz prevarno prikazivanje lažne evidencije ulova;
- opstruiranje vršenja inspekcije ili nadgledanja primene mera ribarske zajednice koje se odnose na očuvanje ulova i rukovođenje ribolovom;
- sladištenje u potpalublju, pretovar ili iskrccavanje protivzakonitog ulova riblje mladi;
- vršenje pretovara na otvorenom moru ili učestvovanje u zajedničkom ribolovu uz podršku plovila koja su već registrovana zbog prekomernog ribolova i kao takva poznata lokalnoj i regionalnoj ribarskoj zajednici;
- izvođenje ribolovnih aktivnosti u području nadležnosti regionalne ribarske zajednice na način koji krši mere te zajednice u vezi sa očuvanjem ulova i rukovođenjem ribolova; kao i
- upotreba ribarskih plovila bez oznaka pripadnosti nekoj državi, čime se ne poštuju međunarodne norme.⁴³

U narednoj fazi prekomernog ribolova, ulov se lažno prikazuje u pogledu vrste i mase izlovljenih morskih resursa. Zatim se pristupa njegovoj obradi i pripremi za transport. U ovoj fazi ilegalni ulov se meša sa legalnim ili se u celini prikazuje kao legalan, pri čemu je moguće da se u transportnoj deklaraciji evidentira kao neka druga roba. Ovde je potrebno razlikovati pretovar od transporta jer se pretovar vrši na moru, a transport na kopnu, iako u oba slučaja dolazi do mešanja ribe ulovljene na zakonit i nezakonit način.⁴⁴ U ovoj fazi ulov postaje roba namenjena tržištu, pogodna za snabdevanje trgovinskih subjekata i potrošača.

U završnoj fazi prekomernog ribolova, proizvod dospeva u trgovinsku mrežu odakle nalazi put do potrošačke populacije.

Očigledno je da po svom obimu ključni segmenti prekomernog ribolova nisu jednaki, te da je inicijalni deo u kome se ostvaruje ulov suštinski najobimniji i najintenzivniji. Sve kriminalne aktivnosti prevashodno se odnose na vršenje ribolova i kriminalno postupanje prema ribljem fondu i ulovu. Ova faza prekomernog ribolova ostvaruje naredne. Sledeća faza, u stvari, povezuje početnu i završnu dovodeći u odnos proizvođača i snabdevača sa tržištem, trgovinom i potrošačem. Uloga završne faze je izuzetno značajna za ceo lanac aktivnosti jer potvrđuje sticanje profita i povratno daje smisao novom vršenju prekomernog ribolova. Pojavni oblici ove složene grupe kriminalnih aktivnosti variraju od falsifikovanja dokumenata, koji prate plovilo i ulov, do načina na koji se prikriivaju aktivnosti prekomernog izlovljavanja različitih morskih vrsta, njihov pretovar, iskrccavanje i obrada. Važno je napome-

43 S. Newman /2015/: *A case study on illegal fishing and the role of rights-based fisheries management in improving compliance*, London, European Union Action to Fight Environmental Crime (EFFACE), February, pp. 6–7.

44 *Strategic Report: Environment, Peace and Security – A Convergence of Threats: op.cit.*, p. 48.

nuti da sve ove ilegalne radnje valja posmatrati isključivo u funkciji ostvarivanja kriminalne svrhe prekomernog ribolova, te da nijedna ne bi postigla fragmentarno neku svoju autonomnu svrhu, kao što ni pretovar ulova na otvorenom moru ne bi imao nikakav smisao bez namere da se radi ostvarivanja prekomernog ribolova ilegalni ulov prikrije, a njegova masa umanjeno prikaže zbog izbegavanja plaćanja lučkih dažbina. Organizovane kriminalne grupe koje koordiniraju sve faze ostvarivanja prekomernog ribolova, svojevrsan su dokaz brojnosti i povezanosti njegovih pojavnih oblika.

Ipak, bez veza sa drugim vrstama delikata prekomerni ribolov bi bilo teško vršiti na tako intenzivan, obuhvatan i gotovo svakodnevan način. Te druge nezakonite aktivnosti posmatraćemo kao logističke u odnosu na prekomerni ribolov, ali i samostalne jer nisu deo njegovog fenomenološkog kompleksa.

4. VEZE PREKOMERNOG RIBOLOVA SA DRUGIM KRIMINALNIM AKTIVNOSTIMA

Da bi prekomerni ribolov doneo ilegalni profit organizovanim kriminalnim grupama, neophodno je da postoje i funkcionišu veze ovog oblika ekološkog kriminaliteta sa drugim vrstama inkriminiranih radnji. Ovo omogućuje da ulov koji potiče iz nezakonitog ribolova bude, falsifikovanim dokumentima u kojima su navedeni netačni podaci o vrsti ribe, datumu i masi ulova, prikazan kao legalan i tako plasiran na prodajna mesta ili na industrijsku obradu. U slučaju neprijavljenog i neregulisanog ribolova, ulov se neposredno isporučuje radi maloprodaje odnosno na obradu radi industrijske proizvodnje.⁴⁵

Međutim, da bi ovaj kriminalni proces tekao bez poteškoća, prethodile su pripreme u vidu bar nekoliko kriminalnih aktivnosti, koje se odnose na: osnivanje kompanija u državama koje su sinonim za „poreski raj“⁴⁶ obezbeđivanje zastava pod kojima će ribarska plovila ribariti, pribavljanje falsifikovanih dokumenata neophodnih za „legalizovanje“ ilegalnog ulova, uspostavljanje koruptivnih odnosa sa predstavnicima organa za primenu zakona angažovanih u lučkim vlastima, policiji, carini, bankama, te trgovinskoj i tržišnoj inspekciji, organizovanje kriminalnih finansijskih tokova za potrebe pranja novca i osmišljavanje krijumčarskih operativnih mreža i načina krijumčarenja.⁴⁷

Nakon ovako izvršene pripreme, obezbeđuju se neregistrovana plovila i prateća falsifikovana brodska dokumentacija koja im daje lažni identitet. Članovi posade regrutuju se iz korpusa ilegalnih migranata, koji se prinuđuju na brodske poslove i vršenje prekomernog ribolova pod pretnjom da će biti fizički zlostavljani, prijavljeni imigracionim vlastima ili čak lišeni života. Pranje novca obavlja se investiranjem u brodsku opremu za ribolov, a može se izvršiti i kroz isplatu zarade članovima posade u gotovini ili prilikom prodaje ulova u luci nakon iskrčavanja.⁴⁸ Obzirom

45 *World Atlas of Illicit Flows: op.cit.*, p. 75.

46 Prevažodno je reč o karijskim državama.

47 *Global Fisheries Enforcement: op.cit.*, p. 10.

48 *International Law Enforcement Cooperation in the Fisheries Sector: A Guide for Law Enforcement Practitioners: op.cit.*, p. 10.

da je ulov izvršen nezakonito, njegova prodaja je činjenje nedozvoljene trgovine.⁴⁹ Ribarsko plovilo je kao objekat podesno da pored prikriivanja nezakonitog ulova, prevozi ilegalne migrante, krijumčarenu opojnu drogu, oružje za terorističke grupe, pa i same članove terorističkih pokreta.⁵⁰ Falsifikovanje dokumenata, korupcija, prevara, trgovina ljudima radi radne eksploatacije na ribarenju i u lukama prilikom iskrčavanja, obrade ulova i njegove pripreme za transport, koordinirani su i pod kontrolom od strane jedne ili više organizovanih kriminalnih grupa u okviru date kriminalne mreže.⁵¹ Možemo zaključiti da su pojavni oblici prekomernog ribolova u jakim i stalni vezama sa prevarom, poreskom utajom, korupcijom, pranjem novca, falsifikovanjem dokumenata, krijumčarenjem i ilegalnom trgovinom opojnom drogom, ilegalnom migracijom i trgovinom ljudima. Razlog za ovako čvrstu povezanost raznih vrsta kriminalnih aktivnosti leži u činjenici da se ilegalne radnje ne okončavaju izvršenjem nezakonitog, neprijavljenog i neregularnog ribolova jer sredstva za izvršenje prekomernog ribolova mogu da posluže za ostvarivanje čitavog niza ilegalnih radnji od nedozvoljene trgovine do odlaganja opasnog otpada u more. Neupadljivost ribarskih plovila dodatno ojačava kriminalne mreže, koje se sve više oslanjaju na pomorske rute za obavljanje ilegalnih transporta opojne droge, oružja, migranata, falsifikovanih proizvoda, opasnog otpada, rudnog bogatstva iskopanog u ilegalnim rudnicima i druge robe za snabdevanje kriminalnih tržišta.

Bez sumnje, fenomen prekomernog ribolova se, kao pojam iz fenomenološkog miljea ekološkog kriminaliteta, nalazi u odnosima sa korpusom istih delikata sa kojima veze ostvaruje i ekološki kriminalitet. Drugim rečima, deo se ponaša kao i celina, što se može tvrditi i za neke od kriminalnih aktivnosti kojima je krovni pojam sam prekomerni ribolov.⁵² U grupu ovih delikata spadaju sledeće najopasnije kriminalne radnje našeg vremena: trgovina ljudima i krijumčarenje ljudi, ilegalna trgovina i krijumčarenje oružja i opojne droge, krijumčarenje falsifikovanih proizvoda i rudnog bogatstva, odlaganje opasnog otpada u more, bacanje uginule ribe iz nezakonitog ulova u more radi izbegavanja inspekcije, korupcija, finansijski kriminal, pranje novca, prevara, iznuda i različite vrste nasilnih i krvnih delikata.

Na osnovu navedenog može se tvrditi da kriminalne mreže koriste profitni potencijal prekomernog ribolova radi finansiranja drugih ilegalnih aktivnosti. Smatra se da ovo svakako ukazuje na prisustvo polikriminaliteta u pojmovnim strukturama ekološkog kriminaliteta i prekomernog ribolova jer se svaka od kriminalnih aktivnosti užeg pojmovnog obima može povezati sa još nekoliko drugih u fenomenološkim okvirima ekološkog kriminaliteta i prekomernog ribolova, ali i van njih. Prema našem mišljenju, polikriminalitet je jasan znak postojanja kriminalne mreže, koja je uvek zasnovana na uspostavljenim kriminalnim čvorištima gde se prepliću i ukrštaju uticaji potražnje kriminalnih tržišta.

49 *International Law Enforcement Cooperation in the Fisheries Sector: A Guide for Law Enforcement Practitioners: op.cit.*, p. 11.

50 *International Law Enforcement Cooperation in the Fisheries Sector: A Guide for Law Enforcement Practitioners: op.cit.*, p. 9. Isto i prema C. Nelleman et al.: *op.cit.*, pp. 57–58.

51 *Chasing Red Herrings: Flags of Convenience and the Impact on Fisheries Crime Law Enforcement /2017/*, Oslo, North Atlantic Fisheries Intelligence Group and INTERPOL, pp. 13–15.

52 Ovde se misli na sve kriminalne aktivnosti zloupotrebe ribarskog plovila i ribarske opreme u svrhu prekomernog ribolova, koje se dovode u vezu sa najfrekventnijim formama ispoljavanja organizovanog kriminaliteta.

ZAKLJUČAK

„Zeleni“ kriminalitet je, previše dugo i često, podrazumevan kao sinonim za ukupnost delikata manje težine i opasnosti, čija oštrica kriminalne pretnje je neznatna, kao i broj žrtava, u poređenju sa tradicionalnim oblicima kriminalnih aktivnosti. Kriminološka pažnja, usmerena na problem ekološkog kriminaliteta, izrodila je „zelenu“ kriminologiju kao jednu od najmlađih grana ove naučne discipline.⁵³ Prema nekim autorima „zelena“ kriminologija predstavlja novu hibridnu disciplinu jer je izraz integrisanosti saznanja kriminologije i ekologije.⁵⁴ Fokus „zelene“ kriminologije usmeren je na ekološke delikte zbog štete koju nanose prirodnom okruženju, a njena optika naglašava mogućnost viktimiziranosti neuslovljene postojanjem čoveka kao jedine moguće žrtve kriminalne aktivnosti.⁵⁵ Čovek, svakako, nije prevashodna žrtva ekološkog kriminaliteta, ali je suštinski saizvršilac načinom na koji se odnosi prema prirodnoj okolini. Čoveku je zbog nemarnog i nesvesnog zagađivanja životne sredine, te prekomernog iscrpljivanja prirodnih bogatstava, svojstven „ekološki otisak“, koji ga razlikuje od svih drugih živih bića.⁵⁶ Koncept „ekološkog otiska“ zasniva se na kvantitativnom izrazu prosečne površine plodne zemlje i priobalnog mora koje čovek upotrebljava da bi zadovoljio svoje višestruke potrebe i interese. Kada bi svako živeo na „evropski“ način, bili bi nam neophodni dvostruko ili trostruko veći resursi od postojećih, dok bi život svih ljudi na „američki“ način bio moguć uz petostruko više prirodnih bogatstava od onih kojima naša planeta raspolaže.⁵⁷ Neki autori ističu da se u današnje vreme odvija šesta kriza izumiranja živog sveta zbog zagađenja vazduha, prekomernog lova i ribolova, narušavanja reljefa, klimatskih promena, a pre svega zbog našeg načina života koji devastira prirodu.⁵⁸ Nedostatak institucionalne kontrole odražava se obostrano na povećanje kriminalne ponude i kriminalne potražnje zbog čega se ilegalno eksploatisani resursi prirode lako plasiraju međunarodnim krijumčarskim kanalima odeveni u ruho „legalne“ robe, lako dostupne svetskoj trgovinskoj mreži.⁵⁹ Potencijal buduće štete, koji sa stanovišta „zelene“ kriminologije može da nanese ekološki kriminalitet,⁶⁰ prema našem mišljenju obuhvata i kriminalnu pretnju prekomernog ribolova kao skupa „zelenih“ kriminalnih aktivnosti.

Kriminalna pretnja prekomernog ribolova je višedimenzionalna pretnja globalnim ekonomskim, finansijskim, bezbednosnim i ekološkim pretpostavkama savremene civilizacije. Ovaj zbirni izraz velikog broja kriminalnih aktivnosti, kako smatramo, siguran je uzročnik sledećih drastičnih posledica:

53 T. Boekhout van Solinge: *op.cit.*, p. 502.

54 Đ. Ignjatović /2015/: Epidemiološka kriminologija, *Sociologija*, Vol. LVII, No 2, p. 217.

55 R. White /2008/: *Crimes Against Nature. Environmental Criminology and Ecological Justice*. Devon, Willan.

56 T. Boekhout van Solinge: *op.cit.*, p. 514.

57 T. Boekhout van Solinge: *ibid.*, p. 528. Isto kod: E. O. Wilson /2002/: *The Future of Life*, New York, Vintage, p. 23.

58 T. Boekhout van Solinge: *ibid.*, p. 527. Isto kod: R. E. Leakey, R. Lewin /1996/: *The Sixth Extinction. Patterns of Life and the Future of Humankind*, London, Weidenfeld & Nicolson.

59 T. Boekhout van Solinge: *ibid.*, p. 514.

60 Boekhout van Solinge: *ibid.*, p. 504. Isto kod: P. Beirne, N. South /2007/: *Issues in Green Criminology. Confronting Harms Against Environments, Humanity and Other Animals*. Devon, Willan.

- Iscrpljivanja teško obnovljivih prirodnih resursa;
- Smanjenja izvesnosti ishrane u zemljama u razvoju;
- Institucionalne sistemske korupcije;
- Degradiranja kvaliteta životne sredine;
- Slabljenja ekonomske snage svih država koje raspolažu bogatim morskim resursima, ali čiji organi za primenu zakona nemaju personalne i materijalno-tehničke kapacitete da ih zaštite;
- Zloupotrebe i nepoštovanja nacionalnog pomorskog suvereniteta;
- Pojačanih bezbednosnih rizika zbog intenziviranih aktivnosti organizovanih kriminalnih grupa i širenja kriminalnih mreža, te
- Kršenja osnovnih ljudskih prava.

Ove posledice mogle bi se sasvim moguće ublažiti, a na dalji rok najverovatnije i otkloniti ukoliko bi se preduzeli koraci u cilju smanjenja mogućnosti prihoda od prekomernog ribolova, povećanja operativnih i kapitalnih troškova plovila kojima se vrši prekomerni ribolov, kao i povećanja rizika i troškova bavljenja prekomernim ribolovom.

LITERATURA

- Barrat S. /2016/: *The Rise of Environmental Crime – A Growing Threat To Natural Resources Peace, Development And Security*, A UNEP-INTERPOL Rapid Response Assessment. United Nations Environment Programme and RHIPTO Rapid Response – Norwegian Center for Global Analyses, Nairobi, UNEM.
- Beirne P., South N. /2007/: *Issues in Green Criminology. Confronting Harms Against Environments, Humanity and Other Animals*. Devon, Willan.
- Beke M., Blomeyer R. /2014/: *Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: Sanctions in the EU*, Brussels, European Parliament.
- Boekhout van Solinge T. /2014/: *The Illegal Exploitation of Natural Resources, The Oxford Handbook of Organized Crime*.
- Bondaroff P., Teale N., Reitano T., van der Werf W. /2015/: *The Illegal Fishing and Organized Crime Nexus: Illegal Fishing as Transnational Organized Crime*, Geneva, The Global Initiative Against Transnational Organized Crime and The Black Fish.
- Brack D. /2004/: *The Growth and Control of International Environmental Crime, Environmental Health Perspectives*, London, Volume 112, Number 2, February.
- Brack D., Hayman G. /2002/: *International Environmental Crime: The Nature and Control of Environmental Black Markets*, London, The Royal Institute of International Affairs, Sustainable Development Programme.
- Bricknell S. /2010/: *Environmental Crime in Australia*, Canberra, Australian Institute of Criminology.
- Burgener M. /2016/: *Illegal fishing, Another Form of Wildlife Crime*, WCO news, Brussels, N° 80 June.
- Chasing Red Herrings: Flags of Convenience and the Impact on Fisheries Crime Law Enforcement* /2017/: Oslo, North Atlantic Fisheries Intelligence Group and INTERPOL.

- Environmental Crime and Its Convergence with Other Serious Crimes, Environmental Security* /2015/: Lyon, INTERPOL.
- Environmental Security Strategic Plan 2017–2020* /2017/: Lyon, INTERPOL.
- Europol in brief 2018, Public Information* /2019/: The Hague, Europol.
- Global Fisheries Enforcement* /2018/: Lyon, INTERPOL.
- Ignjatović Đ. /2015/: Epidemiološka kriminologija, *Sociologija*, Vol. LVII, No 2.
- International Law Enforcement Cooperation in the Fisheries Sector: A Guide for Law Enforcement Practitioners* /2018/: Lyon, INTEPROL, February.
- Kolstad I., Søreide T. /2009/: Corruption in Natural Resource Management: Implications for Policy Makers, *Resources Policy*, 34.
- Leakey R. E., Lewin R. /1996/: *The Sixth Extinction. Patterns of Life and the Future of Humankind*, London, Weidenfeld & Nicolson.
- Nelleman C., Henriksen R., Kreilhuber A., Stewart D., Kotsovou M., Raxter P., Mrema E., Barrat S. /2016/: *The Rise of Environmental Crime – A Growing Threat To Natural Resources Peace, Development And Security*, A UNEP-INTERPOL Rapid Response Assessment. United Nations Environment Programme and RHIPTO Rapid Response – Norwegian Center for Global Analyses, Nairobi, UNEP.
- Newman S. /2015/: *A case study on illegal fishing and the role of rights-based fisheries management in improving compliance*, London, European Union Action to Fight Environmental Crime (EFFACE), February.
- Sachs J. D., Warner A. M. /2001/: The Curse of Natural Resources, *European Economic Review*, 45.
- Schmidt C. W., *Environmental Crimes* /2004/: Profiting at the Earth's Expense, *Environmental Health Perspectives*, London, Volume 112, Number 2, February.
- Strategic Report: Environment, Peace and Security – A Convergence of Threats* /2016/: Nairobi, INTERPOL-UNEP, December.
- The State of World Fisheries and Aquaculture: Contributing to Food Security and Nutrition for All* /2016/: Rome, UN Food and Agriculture Organization (FAO).
- White R. /2008/: Environmental Crime and Harm Prevention, *Trends & Issues in Crime and Criminal Justice*, Canberra, June, No. 360.
- White R. /2008/: *Crimes Against Nature. Environmental Criminology and Ecological Justice*, Devon, Willan.
- Wilson E. O. /2002/: *The Future of Life*, New York, Vintage.
- World Atlas of Illicit Flows* /2018/: Paris, INTERPOL-RHIPTO.
- <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/environmental-crime>, 16.decembar 2019.

Sergej Uljanov*

Faculty of Business Studies and Law,
University "Union – Nikola Tesla", Belgrade

OVERFISHING CRIMINAL THREAT

SUMMARY

Controversial nature of environmental crime and its *modi operandi* made the author to direct his attention to the problem of overfishing with its intricate phenomenological structure being reflection of complex environmental criminal activities. This work is backboned by paradox of environmental crime general presence followed by its drastic essence and "default low profile" being illustrated by the author's analyzing of overfishing criminal threat. Methodologically, right after initial general overview, the author introduces us to the devastating mosaic of environmental crime and its key segments, just like to its relations with other types of criminal activities. Subsequently, focus of the article shifts from targeting environmental crime to overfishing, as one of the almost daily and most frequent criminal activities and a factor in the devastation of fish stocks with unforeseeable consequences to the detriment of both nature and man. Besides determining the phenomenon of overfishing, the author puts forward typology of criminal activities as inevitable fragments of overfishing conceptual totality. Particular section of the paper is addressed by the author to the specific links among overfishing *modi operandi* and the whole range of various illicit activities. This is exact section set by the author to confirm his claim about actively presented conditional correlation among close phenomena ranged differently, in relation to some other phenomena likely linked to them. *In nuce*, if broader term is connected to other particular terms, then narrower term, derived from the same phenomenological milieu, must be related to those terms, as well. As an example, the author presents ratio between environmental crime, as broader term, and overfishing, as narrower one. Finally, as conclusion, the author warns of overfishing consequences and suggests some possible ways to combat this kind of environmental crime.

Key words: overfishig, illegal fishing, unreported fishing, unregulated fishing, criminal network.

* Assistant Professor, sergej.uljanov@fppsp.edu.rs